

og Kirkefangergjerningen, Understøttelse til den efter § 17 affledte Lærer, Indbankning for Domstolene af Spørgsmaalet om Pensioners Fortæbelse m. m., have vi været saa enige dels med et Flertal af Udvalget, dels med Flertallet fra 1873, at vi ikke finde det fornødent at tilføje nogen nærmere Forflaring af vore Forslag. Ifkum med Hensyn til Pensjonsrettens Indbankning for Domstolene skulle vi udtale, at vi Intet havde imod Lovforslagets Regtelse deraf, naar det Samme gjaldt for Statens Embedsmænd; men at vi ikke se nogen Grund til at gennemføre det for Skolelærere, før det gjøres gjældende for hine.

Det femte Afsnit, om Tilsynet,

have vi foreslaaet skulde udgaa, da vi ikke kunne se Nødvendigheden af at afløse det nuværende Tilsyn med et nyt ministerielt, der endog maa antages at ville koste over 100,000 Kr. aarlig (Landsstingstidenden 1877—78 Sp. 514). Vi henholde os til, hvad vi have ytret derom i Betænkningens almindelige Del, og skulle her kun tilføje, at det Tilsyn, Flertallet foreslog i 1873, var væsentlig forskjelligt fra det, Lovforslaget har, idet Amtstilsynsmanden vel udnævntes af Ministeren, men denne var bunden til Indstillingen af Skoleraadet, og det et Raad, som udsøkkende valgtes af Balmænd fra hver Kommune. Heller ikke Flertallet fra 1873 vilde gaa ind paa at centralisere Tilsynsmyndigheden gennem en egen Over-skoleinspektør. Men selv ved et Tilsyn, som det af Flertallet i 1873 foreslaaede, ville vi efter den senere Udvikling have megen Betænkelse. Man maa nu langt mere end dengang frygte for Statens Indgreb i Kommunernes Selvstændighed; thi, medens man dengang endnu troede at kunne have Rigsdagens og særlig Folkethingets Krav paa Ministeriets politiske Ansvar ligesoverfor Folkets Repræsentation, have de siden gjorde politiske Erfaringer ikke været egne til at styrke denne Tro. Statens Tilsynsmand kan vanskelig udgaa at komme i et lignende Mødsætningsforhold til Kommunerne som det, der har udviklet sig mellem Ministeriet og Folkethinget, og der er derfor al Grund til langt snarere at værne om Kommunernes Selvstændighed end at styrke Statsmagten overfor dem. Ogsaa det kirkelige Liv har siden 1873 udviklet sig i en Retning, som vel kan gjøre betænkelig ved en altfor pludselig Udskiftelse af Almueskolen fra Kirkesamfundet, og ligesom vi derfor have ment at burde fastholde Rundskaab i den bibelske Historie som Gjenstand for Lovmaalsprøven, faaledes ligger det nær indtil videre at lade Præster og Provster vedblive at føre det hidtil fra alle Sider anerkjendte humane Tilsyn med Lærernes og Kommunernes Opfyldelse af de dem paalydende Pligter og tillige at paase den rette Anvendelse af

den af Staten ydede Hjælp. Der er ingen Grund til at antage, at de ikke skulde være fuldt saa stikfede heril som Mænd, der selv have været Lærere i en Almueskole og let kunne være hildede i en eller anden Ensidighed, og det fortjener i denne Henseende særlig Opmærksomhed, at der blandt Lærerne selv er meget delte Meninger om Unsikkerheden af en Forandring af Tilsynet. I hvert Fald er det givet, at det daglige Tilsyn af Forældre og Sogneboere maa have en langt større og paalideligere Betydning for Skolens Gjerning end det, der kan øves af en enkelt Mand i en hel Amtsradskreds, og en Udvidelse af Kommunernes Myndighed maa derfor være den bedste Borgen for Lærernes Pligt-trofast. Skulde der til en given Tid være een eller flere Mænd udenfor de bestiktede Tilsynsmænds Kredse med særlig Kundskab til Almueskolevæsenet og Lær for dets hedsige Udvikling, har Regjeringen saa mange Midler til at drage Nytte af deres Virksomhed, i alt Fald ved Hjælp af Bevillinger paa Finantsloven, at man ikke for saadanne Muligheders Skyld behøver at oprette en Række nye varige Embeder.

Ifkun Bispepeens Tilsyn med Almues og Borger-skolevæsenet have vi i Overensstemmelse med Lovforslaget ment burde bortfalde, saa at kun dets rent kirkelige Side beholdtes, og den hertil sigtende Bestemmelse have vi knyttet til § 15, der henlægger Undervisningen i den egentlige Lærere til Sognepræsten.

Det sjette Afsnit

„om Statens Forpligtelser“ tillægge vi, som gjentagne Gange fremhævet, megen Betydning; men dets første Paragraf om Udredelsen af Lønninger til Inspektørerne maa gaa ud, hvis man ikke gaar ind paa Ansættelsen af saadanne, og en særlig Løn for Provsternes Virksomhed som Medlemmer af Skoleinspektionerne behøves neppe, før der er kommet en ny Lønningslov for Geistligheden. Heller ikke finde vi det rigtigt, som det er foreslaaet i den sidste Paragraf, at overdrage alene til Ministeren at bestemme, hvilke Bøger der skal bruges i Skolerne, men maa overensstemmende med vor § 14 lægge Valget fortrinsvis i Lærernes og Kommunernes Haand, om end Statsmagten bør have en Foranstaltelsesret. De Bevillinger, der maatte være fornødne til at fremme et billigt Skolemateriale, kunne søges paa Finantsloven, uden at der behøves noget Bud derom i en særlig Lov, og Kommunernes Pligt til at forsyne fattige Børn med de fornødne Læremidler er allerede fastsat i den gjældende Lovgivning, saa at et fornyet Bud derom neppe er nødvendigt.

Vi have derfor foreslaaet at lade §§ 36 og 39 gaa ud, medens vi kunne slutte os til §§ 37 og 38 med nogle mindre Endringer, navnlig